

Резюмета с трудовете на кандидата

I. Монографии:

1/ Архиви и общество. Изд. Софи-Р, С., 2007, 296 с.

2/ Архиви и общество. Второ издание – под печат.

Предмет на изследване в представената научна монография „**Архиви и общество**”, както и в предаденото за отпечатване второ допълнено издание на труда (350 с.), са фундаменталните въпроси от областта на **Архивологията** или **Историята на архивите**, като основно направление и самостоятелна научна дисциплина в структурата на архивното познание. Подобно интердисциплинарно изследване в тази област у нас досега липсва, поради което то е насочено към един по-широк кръг от специалисти, като едновременно е предназначено и за учебни цели.

За целта се проследява процеса на генезиса и развитие на архивите в посока на тяхното институционализиране в условията на националната държава, тяхната съвременна организация, принципи на управление и типология, трансформациите на информационните им ресурси – (съответните документални комплекси и архивни справочници), под влияние на технологичните иновации в обществото, утвърждаването през 80-те години на миналия век в Европа и САЩ концепция за преминаване от политиката на „владееене към достъп”, свързана с неотменното още от края на XVIII право на гражданите за достъп до документалните свидетелства, съхранявани в архивите, както и осигуряването им на трансгранични онлайн е:услуги в мрежовото общество през XXI в. Открояват се и се характеризират основните етапи в общата история на архивите и в еволюцията на архивната парадигма. По този начин историята на архивите се обвързва с развитието на общоисторическия процес.

Разглеждат се и проблемите пред съвременната архивна общност, създадени от извършените в миналото нерегламентирани заграбвания и трансфери на архиви по време на въоръжени конфликти, а също и принципите на съвременното международно право в защита на документалното наследство от стихийни природни бедствия, човешка злонамереност и др. Специално внимание се отделя на отношението, отговорностите и изискванията към професията „архивист” в обществото, включително и отдавна осъзнатата необходимост в останалия свят от стартово професионално архивно образование и квалификация на работещите архивисти в администрацията и държавните архивни институции, за разлика от съществуващата практика у нас.

Съдържанието на разглеждания труд е структурирано в увод, четири раздела, терминологичен речник и библиография.

В увода се изяснява значението на термина „архив”, възникнал още през класическия период в Древна Гърция и повсеместно използван понастоящем като универсално понятие и „един от вечните символи на цивилизацията и държавността”.

Първият от разделите – „Документите и архивите като обект на научното познание”, има значение за изясняването на появата и развитието документите и архивите през отделните исторически периоди, промените в начините на документиране и различните видове носители, функциите на документите, формирането на публичния документален и архивен ресурс, в частност и на Националния ни архивен фонд, като синоним на документалното наследство на страната. Направени са прогнози за бъдещите насоки в развитието на съвременната теоретична архивистика и на архивния отрасъл. Конкретизират се задачите на държавните ни архиви от гледна точка на общностните стратегии, програми и политики във връзка с приоритетите в дейността на архивите в Европейския съюз и след 2007 г., когато излезе от печат разглежданата монография. Най-мощният и значим проект за дигитализация на културното и историческото наследство на Европа е новият Стратегически план на EUROPEANA за създаване на Единна цифрова библиотека на културното и историческото наследство на страните-членки на Европейския съюз през периода 2011-2014 г., но условието за участие на отделните национални институции на паметта – архиви, библиотеки и музеи, е те да разполагат с дигитализирани изображения.

Вторият раздел е посветен на значението на архивите като индикатор на държавността, доколкото архивите под формата на сбирки от документи в древния и класическия свят започват да се формират във връзка с потребностите на тогавашното управление и съответните държавно-политически системи. Архивите са индикатор и за културното развитие на всяко общество, както и за научно-технологичния му потенциал. Формирането на архивите на първите паралелни цивилизации в Месопотамия, Древен Египет, Древна Гърция, Древен Рим, Индия и Китай се допълва с необходимите сведения за съответната писменост, писмовните материали, институционалната уредба на отделните държави.

В третия раздел – „История и съвременна организация на българските архиви” се отбелязва, че във фактологично отношение тази проблематика е сравнително добре изяснена в специализираната

литература, с изключение на посттоталитарния период и прехода към съвременните демократични ценности, пазарно стопанство и гражданско общество у нас след 1989 г., включително и извършените в тази връзка архивни реформи до 2011 г. Отделните подразделения - „Архиви в българската средновековна държава (VII-XIV в.)“; „Архиви през османотурския период в българската история: Архиви в Османската история – между ислямските традиции и модерността; Българските архивни сбирки през Възраждането“; „Формиране на националния ни документален и архивен ресурс (1878-1951 г.)“; „Изграждане на националната архивна система като централизиран модел – Държавните архиви през тоталитарния период; „Българската архивна реформа и нейните европейски измерения“; „Архивите на българските бивши специални служби“, са обособени въз основа на направената периодизация специално на историята и развитието на българските архиви. Предложената периодизация отразява спецификата в развитието на създадената у нас през 1951 г. национална архивна система в условията на тогавашната тоталитарна държава и принципи на управление. Характеризира се наследения от тоталитарния период централизиран модел на управление на архивите, както и резултатите от извършената досега архивна реформа в различните аспекти – законодателен, структурен, технологичен и др. Направени са изводи и препоръки относно общото състояние на българския архивен отрасъл, стратегическите насоки и приоритети за развитие на българските архиви след присъединяването на страната ни към Европейския съюз и новата информационна парадигма.

В последния раздел - „Архивите и професията „архивист“ в съвременното мрежово общество“, се разглеждат въпроси, които имат пряко отношение към темата на изследването: „Международни архивни стратегии, политики и стандарти“; „Архивното образование и професията „архивист“; „Българската университетска архивистика като образователен модел“. В исторически аспект се проследява обучението и професионалната подготовка на архивистите-специалисти у нас и по света, както и съществуващите регламенти относно изисквания за стартово професионално образование по архивистика в някои от европейските държави с дълголетни традиции и постижения в тази насока. Не е случайно, че още през 1905 г. в доклада на Димитър Агура, посетил Школата на хартите в Париж – (най-старото и известно висше архивно училище), се препоръчва да се изпращат български студенти, които да бъдат обучавани там, за да имаме добре подготвени архивисти, както във Франция по същото време. С откриването през учебната 2002/2003 г. на новата специалност Архивистика и документалистика към Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, която е наследник на предишната специализация „Архивистика“ (1952), този проблем вече не съществува. Българската университетска архивистика като национален образователен модел е съизмерим с чуждестранните традиции и постижения в тази област, а потребността от стартово професионално образование и квалификация по архивистика – отдавна доказана. В Европейския съюз правото за упражняване на професията „архивист“ е лицензирано и дипломираните архивисти-специалисти могат свободно да упражняват професията си в страните-членки, включително и в Р. България. Освен професионалното обучение по архивистика, за специалистите, работещи в сферата на съвременния документален и архивен мениджмънт, задължително се осигурява непрекъсната квалификация в съответствие с утвърдената образователна стратегия на Европейския съюз, която предвижда „обучение за цял живот“.

Рецензии:

Пенчева, Р. **Анриана** Нейкова. Архиви и общество. Софи-Р“, С., 2007. В: Алманах за литература, наука и изкуство „Света гора“. Национално общество за литература и изкуства „Формула 6“ – Велико Търново, 2008, с.581-583; **Архивите** и обществото. ИДА, 2009, кн. 97, с. 294-297;

Пенджекова, Р. **Доц. д-ру Анриане** Нейковой-Тодоровой 60 лет (Жизнь, посвященная университетской архивистике). *Bulgarien Historical Review. Research Quartely, Organ of the Institute of History at the Bulgarian Academy of Sciences*, 2009, 37 Year, 3-4, P. 221-226; Пенджекова-Христева, Р. **Доц. д-р Анриана** Нейкова-Тодорова на 60 години (Един живот посветен на университетската архивистика). *АПр*, 2009, № 3-4, с. 35-40.

II. Съставителство:

- 1/ Предговор**, съставителство и обяснителни бележки. В: Иван Дуйчев. Лекции по архивистика. Съвм. със Ст. Петкова, Университетско издателство “Св. Климент Охридски. С., 1993, 353 с.
- 2/ Речник** на българската архивна терминология. Съст. колектив. Изд. на ВСУ “Черноризец Храбър”. 2002,
- 3/ Българската университетска архивистика като образователен модел-история и бъдеще**. Университетски четения по архивистика”. Т. I. Предговор, съставителство и научен редактор А. Нейкова Издателство „Фабер”, С., 2009, 326 с.

III. Студии и статии

1993 г.

- 1/ Петър Мутафчиев** и идеята за “*Monumenta Bulgariae Historica*”. ИДА, 1993, кн. 66, с. 5-24.

В студията се осветлява един сравнително неизвестен период, свързан с участието на проф. Петър Мутафчиев относно различните инициативи и опити за реализиране на идеята у нас за създаване на многомоен корпус на средновековните писмени паметници за българската история - “*Monumenta Bulgariae Historica*”, по примера на най-добрите европейски постижения и практики в тази насока. Проучването се основава на новооткрити документални свидетелства в неговия личен архивен фонд, съхраняван в Научния архив на Българската академия на науките, които за първи път се публикуват като приложения към труда.

- 2/ Обучението** на българските архивисти - от специализация към специалност. Съвм. с М. Пискова. АПр, 1993, №. 3-4, с. 13-20.

Проследяват се организацията и развитието на предходната специализация *Архивистика* в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” със статут на надграждаща форма за обучение на студентите от специалност *История*. С оглед на утвърдените традиции и постижения на университетската архивистика като професионален образователен модел, както и заради засилващия се интерес от страна на студентите и от други хуманитарни специалности към специализацията, се предлага и обосновава възможността в близките години да се разкрие специалност *Архивистика*. Тя ще позволи да се осигури на бъдещите архивисти съвременно университетско стартово професионално образование в тази специфична област на знанието и практиката.

- 3/ Академик Иван Дуйчев** и българската архивистика. Съвм. със Ст. Петкова. В: Иван Дуйчев. Лекции по архивистика. Изд. на СУ “Св. Климент Охридски. УИ „Св. Климент Охридски, С., 1993, с. 15-35.

В уводната студия се пояснява, че в съвременната българска специализирана литература „позабравената” книга на акад. Иван Дуйчев – „Лекции по архивистика”, се откроява като класически образец за разработване с учебна цел на въпроси, свързани с историята и развитието на архивните институции, а също с технологията и регламентите относно основните архивни процеси и дейности, в това число и използването на архивните документи в качеството им на исторически извори, с професионалното архивно образование и квалификация на архивистите, и др. Подчертава се, че

представените 24 теми са основополагащи не само за съвременната българска теоретична архивистика, която, както е известно, е едно сложно интегрално научно познание, но и за развитието на т. нар. „помощни исторически дисциплини”, сред които дипломатика, палеография, хералдика, сфрагистика, историческа хронология, историческа метрология, археография и др. Именно техният методически инструментариум намира широко приложение в професионалната работа на архивистите относно традиционните писмени документи.

Отбелязва се, че авторът обръща специално внимание и на проблема с документалните свидетелства за българската история, които се съхраняват в различни чуждестранни архиви, музеи и библиотеки. Според него, те трябва да бъдат съответно издирени, проучени и публикувани, като съществена част от националното ни архивно наследство.

Тъй като първото циклостилно издание (1950) със скромния си тираж от 300 бройки отдавна се е превърнало в библиографска рядкост, предлаганото ново печатно издание позволява на заинтересуваните читатели – (специалисти, учащи се и любители), да ползват тази полезна, вдъхновяваща и актуална книга, която е останала неподвластна на изминалото време.

1994 г.

4/ Документални свидетелства за дейността на проф. Иван Шишманов като археограф. 1994, ИДА, кн. 67, с. 337-347.

Трудът е посветен на инициативите и приноса на проф. Иван Шишманов през началния етап в историята и развитието на публикаторската дейност с цел реализиране на идеята за подготвянето и издаването на многотомен корпус на оцелелите писмени паметници за националната ни история. При липсата на исторически архиви у нас през целия следосвобожденски период разглежданата дейност и съответните програми, свързани с нея, имат приоритетно значение за научните изследвания по история.

Към статията се публикуват и новооткрити документални свидетелства от личния му фонд, който се съхранява в Научния архив на Българската академия на науките, както и систематизираните библиографски данни за съответните документални публикации, периодични издания и сборници, към които проф. Шишманов има пряко отношение или е автор. Те позволяват да се разкрият и изяснят редица факти и обстоятелства, отнасящи се до създаването и дейността на „Археографическата комисия”, създадена по инициатива на проф. Шишманов още през 1905 г. към тогавашното Министерство на народното просвещение. В състава ѝ са назначени с негова заповед в качеството му на министър в МНП университетските преподаватели проф. В. Златарски, проф. Л. Милетич, проф. Б. Цонев, самият Шишманов и Ст. Аргиров. Отбелязва се, че от името на комисията и в изпълнение на утвърдената програма започва да се издава поредицата „Български старини” – (общо 14 тома), а също и първите два тома от поредицата „Български художествени старини”. Впоследствие посочените издания се прехвърлят към Българската академия на науките, като последният том е отпечатан през 1945 г.

1995 г.

5/ Българската национална архивна система като централизиран модел. АПр, 1995, №. 1-2, с. 7-14.

В статията се характеризира съвременната българска архивна система като централизиран модел и принципите на нейното управление през периода 1951-1995 г. Представят се отделните държавни исторически архиви и техните документални комплекси. Акцентира се върху проблема за необходимостта от реформиране на архивния ни отрасъл в съответствие с започналия преход в страната след 1989 г.

1997 г.

6/ Приносът на проф. Петър Мутафчиев към печатната изворова база на българската историческа наука. В: Професор Мутафчиев. Познат и непознат. Исторически студии. Изд. на Кооп. "ИФ-94". С., 1997, с. 114-126.

В труда се проследяват ангажиментите и приносът на проф. Петър Мутафчиев за осъществяване на идеята във връзка със създаването на многотомен корпус, в който да бъдат публикувани всички оцелели писмени паметници за българската история, включително и тези от чуждестранен произход и намиращите се извън страната. Изяснява се, че по отношение публикуването на средновековните ни ръкописи и документи проф. Мутафчиев е привърженик на принципите и методите, използвани в работата по подготовката и оформлението на получилия всеобщо признание корпус „**Monumenta Germaniae Historica**”. За първи път се представят конкретните предложения на проф. Мутафчиев във връзка с реализирането на бъдещия 5-томен корпус за средновековното ни документално и ръкописно наследство. В случая представляват интерес неговите виждания относно възможностите за издирване и проучване на изворите, обект на публикуване, в това число и по чуждестранни средновековни корпуси, както и по спорния въпрос за необходимостта от превеждането при публикуването на чуждоезичните текстове, и др. Уточнява се, че всички тези негови идеи в голяма степен са реализирани по-късно в корпуса „Извори за българската история”.

1998 г.

7/ Die Monumenta Germaniae Historica und die Editionstätigkeit in Bulgarien. Germanica. Jahrbuch für deutschlandkundliche Studien. 5 Jg., 1998, S. 219-234.

Студията представя историята и организацията на българската публикаторска дейност през периода след Освобождението до края на Втората световна война. Целта е да се открият водещите идеи, програми и приноси на участниците в процеса за създаване на необходимата и равностойна спрямо съответните оригинали „печатна изворова база”, като предпоставка за научните изследвания по история. Към тази дейност на практика имат отношение най-изявените представители на националната ни историческа школа през разглеждания период - проф. Константин Иречек, проф. Васил Златарски, проф. Петър Ников, проф. Петър Мутафчиев, проф. Иван Дуйчев и др. Всички те се стремят да следват водещите чуждестранни постижения и модели в тази област, в това число и „**Monumenta Germaniae Historica**”, което е обяснимо.

Въпреки интересните програми и обосновани предложения за подготвянето на съответния корпус „**Monumenta Bulgariae Historica**” по линия на Историческото дружество, както и на някои други поредици, като ангажимент на Министерството на народното просвещение или на Българската академия на науките, те не се реализират. Причините са различни - липсата на целеви средства, специалисти и др.

2000 г.

8/ Специалност “Архивистика” в информационното общество /новият учебен план/. АПр, 2000, № 3-4, с. 26-32.

В статията се предлага модел за учебен план на нова университетска специалност **Архивистика** в условията на съвременното информационно общество. Визираната специалност се разглежда като наследник на традициите и постиженията на специализация **Архивистика** в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”.

2001 г.

9/ Архивите като индикатор за държавността. В: Държавността в историята. Кооп. “ИФ-94”, С., 2001, с. 54-76.

В труда се обосновава авторска теза за значението на архивите като индикатор за държавността, за културните традиции и равнището на дадено общество, както и за неговия научно-технологичен потенциал относно документалното и архивното осигуряване на управлението и социалните дейности. По същите критерии се проследява процесът на институционализиране на българските архиви и формирането на националния ни архивен ресурс, като част от общоисторическия процес и в съответствие с възприетата периодизация на историята.

10/ Христо Попконстантинов в Новата българска история. В: Хр. Попконстантинов. Живот, дела, пример. Анг. Алюшева. „Принта-Ком” ООД. Смолян, 2001, с. 5-7.

В предговора (статията) се акцентира върху значението на личните архивни фондове за проучвания, посветени на живота, делата и достойнствата на личности, които в своето време не са имали ореола на герои, но от историческа гледна точка заслужават да бъдат пример за подражание, подобно на Христо Попконстантинов.

2002 г.

11/ Специализация “Архивистика” като образователен модел и професията архивист. В: Историята като наука, образование и професия. ИК “Гутенберг”, 2002, с. 148-154.

Трудът представя учебния план на специализация **Архивистика** в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” като форма на надграждащо университетско професионално образование за подготовка на специалисти-архивисти, както и възможностите за следдипломна квалификация на работещите като архивисти – в мрежата на историческите архиви или в различните учреденски архиви, включително и в частния публичен сектор. Обръща се внимание на необходимостта и възможността от откриването на самостоятелна специалност **Архивистика** в бъдеще.

2003 г.

12 / Българските архиви и научната комуникация в информационното общество. Известия на Националния литературен музей. 2003. Т. II, с. 42 -57.

В статията се проследяват промените и новите възможности за научни комуникации и онлайн е:услуги за гражданите, потребители на ретроспективна документна информация, в условията на съвременното информационно общество. Под влияние на извършващата се трансформация на концентрираните в историческите архиви информационни ресурси – документални комплекси и архивни справочници в традиционен формат, на практика значително се улеснява и разширява достъпа до тях чрез обмен на данни и бази данни, в това число и документални публикации в електронен формат, предоставяни чрез съвременната информационна архивна мрежа.

2004 г.

13/ Едно забравено начало. 2004, ИДА, кн. 87, с. 56-64.

По повод официалното откриване през учебната 2002/2003 г. на специалност Архивистика и документалистика в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ в труда се припомня стартът на българското професионално обучение по архивистика още през 1952 г. Въз основа на документални свидетелства се проследява работата на първото по рода си у нас национално съвещание по проблемите на съвременното българско архивно дело, организирано през 1949 г. по инициатива на тогавашния Архивен институт към Българската академия на науките. Подробно се анализира изказването на проф. Иван Дуйчев, което на практика има значението на цялостна стратегия за развитие на българските архиви, които се очаква да бъдат създадени, както и за спецификата в архивната работа. Според проф. Дуйчев, тя предполага стартово професионално образование и квалификация за работещите като архивисти. Той обръща внимание и на значението на професионалните стандарти във връзка с трайността на използваната хартия и мастила за официалните административни актове, а също и на необходимостта от издирването и описването на документите за българската история, намиращи се в чуждестранни хранилища, и др.

Съответният протокол с предложенията на проф. Иван Дуйчев, като участник в работата на въпросното съвещание, е публикуван към труда.

14/ Архиви и книжнина. В: Българска книга. Енциклопедия. София-Москва, 2004, с. 42-43.

15/ Архивистика. Пак там, с.43.

2005 г.

16/ Трансфер на архиви – правни и културоложки аспекти. 2005, Известия на С., 2001, С., 2001, Националният литературен музей. 2005. Т. III, с. 59 - 67.

В труда се изясняват въпросите, свързани със заграбването и трансфера на националните архивни ресурси по време на въоръжени конфликти. В исторически аспект се проследява повсеместното използване на тази практика с оглед значението на документалните свидетелства, респ. на архивите, като политическо оръжие и за тогавашното управление в анексираните територии с принадлежащите им поданици и ресурси. По силата на съвременното международно право политиката, свързана с т. нар. „културно присвояване“ на военните трофеи от страна на победителите в различните конфликти, засяга съдбата на архивното наследство не само на отделни държави, но и в световен мащаб. Отбелязва се, че засега решаването на съществуващите проблеми в тази област се търси най-често чрез преговори и договаряния между заинтересуваните държави.

17/ Влиянието на въоръжените конфликти върху съдбата на архивите. В: Мир и конфликти в Югоизточна Европа. Кюстендилски четения. В. Търново, 2005, 274-282.

Статията е посветена на съдбата на архивите, пряко засегнати от различни въоръжени конфликти, довели до прекрояване на установените граници, както и до появата на редица нови национални държави на територията на бивши империи. От архивна гледна точка обаче исторически формиралите се архиви и учреденски фондове в миналото не могат да бъдат разпокъсвани, независимо че са свързани и с историята на новосъздадените суверенни държави.

2007 г.

18/ Историята на архивите като научна дисциплина и нейната периодизация. В: Историкии. Научни изследвания в чест на доц. д-р Стоян Танев. По случай неговата 70-годишнина. УИ „Епископ Константин Преславски”. Шумен. 2007, с. 744 -755.

В статията се анализират и характеризират основните теоретични трудове и авторите им, които са представители на различни архивни школи и философски учения. В тях се разглеждат проблемите на научната дисциплина История на архивите или Архивология в структурата на архивното познание, както и периодизацията на историята на архивите в контекста на общоисторическия процес. На този фон се коментира и оценява българската специализирана литература, включително и приносът на отделните автори.

2008 г.

19/ Българското възрожденско документално и архивно наследство. В: При историческите корени”. 70 години Андрей Печилков – книжовник, общественик, културен деец. (Юбилеен сборник). Изд. Принта Ком. 2008, с. 168-177.

В статията се разглеждат въпросите, свързани с произхода, видовото разнообразие и спецификата на българските документи от епохата на Възраждането ни. Акцентира се върху отношението и целенасочените грижи, които отделните възрожденски дейци са полагали за събирането и опазването, както на личните си архиви, така и на архивите на различните обществени организации, с дейността на които са били ангажирани. Прави впечатление, че те са съзнавали значението на съответните документите, като единственото свидетелство за делата им в „полза на отечеството”, въпреки опасността от съхраняването им.

Проследяват се също формирането на националния ни възрожденски архивен комплекс през периода след Освобождението и досега. Отбелязва се, че благодарение на запазените възрожденски дарителски традиции в обществото, както и на усилията от страна Народната библиотека в София, насочени към събирането и опазването на архивното наследство от Възраждането, при липсата на архивно законодателство и архивни институции до началото на 50-те години на XX в, днес разполагаме със значителен по обем и уникален от историческа гледна точка архивен ресурс за тази епоха.

2009 г.

20/ Специалност “Архивистика и документалистика”: образование, професия реализация. В: Българската университетска архивистика като образователен модел – история и бъдеще, Университетски четения по архивистика. Т. I. Изд. Фабер, С., 2009, с. 8-21.

Статията е посветена на историята на Българската университетска архивистика като национален образователен модел, който от самото начало - (1952/1953 г.), и досега се стреми да е съизмерим с традициите и постиженията на чуждестранното стартово професионално обучение по архивистика.

За целта се открояват основните етапи в развитието на университетското архивно образование у нас, в това число и официалното откриване на специалност **Архивистика и документалистика** в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски” през учебната 2002/2003 г., която е наследник на предходните специалност и специализация по архивистика. Пояснява се, че новата специалност отговаря на определени обществени очаквания, доколкото професията „**архивист**” в съвременното информационно общество е универсална. Работата на архивистите има своя специфична функция не само в сферата на управлението и социалните дейности, но и за формирането на публичния документален и архивен ресурс. На практика придобилият стартово професионално образование по архивистика в рамките на специалността могат да се реализират в публичния частен и държавен сектор, респ. във всяка съвременна административна структура, използваща документи.

Подчертава се, че учебният план на специалност **Архивистика и документалистика** в голяма степен съответства на чуждестранните образователни стандарти и модели в тази област. Със стратегическо значение е модулет **„компютърна архивистика“**, който изцяло е ориентиран към изучаването на електронните документи и бази данни като средство за управление, основен информационен източник и обект на архивиране. А изучаваните исторически дисциплини осигуряват и възможност за придобиване, по желание на студентите, на учителска правоспособност по история.

21/ Трансформацията на съвременните архиви и университетската архивистика като образователен модел. В: Пътят към книгите и информацията. Юбилеен сборник, посветен на 65-годишнината на Татяна Янакиева”. НБКМ. С., 2009, с. 446-450.

В статията се разглеждат въпросите, отнасящи се до извършващата се глобална цифровизация на информационните ресурси на националните исторически архиви – документални комплекси и архивни справочници в традиционен формат, както и нейното отражение върху изискванията за професията „архивист” в условията на съвременната инфраструктура на информационното общество. Това предполага модернизация на университетското професионално образование по архивистика и в трите му степени – „бакалавър”, „магистър” и „доктор”. Отбелязва се, че въпросната модернизация по принцип трябва да се осъществява в тясно сътрудничество между съответните висши училища, архивните институции и представителите на частния бизнес, за разлика обаче от съществуващата практика у нас.

22/ Градските архиви в средновековна Европа. В: Културното наследство в съвременния град. Юбилеен сборник, посветен на 85-годишнината на ст. н. с. Магдалина Станчева. Нов български университет, 2009, с. 97-105.

В статията се проследява в сравнителен аспект историята и организацията на градските архиви през средновековието. За разлика от Византия, градските архиви в Западна Европа, които са оцелели и достигнали до нас, отразяват генезиса, социалната структура и дейността на административните власти, чрез които се упражнява правото на самоуправление на отделните градове. Благоприятстващ фактор в тази насока е и колективната отговорност на градските административни органи по набирането и изразходването на средствата от общата хазна, както и приемствеността в управлението на тези градове.

Също така се подчертава, че през разглеждания период в региона е осъзнато значението на официалните административни и юридически актове като декларирано право, политическо оръжие и доказателство за решаване на възникналите спорове и въоръжени конфликти по повод продължителните борби на градските жители за признаване и разширяване на правото им на самоуправление и привилегии, свързани с него.

Изводът е, че специално за градските архиви в Западна Европа, които са сбирки от документи едновременно с частно-правно и публично значение, още през ранното средновековие започват да се полагат системни грижи за попълването и съхраняването им.

2010 г.

23/ Българското архивно образование и квалификация в информационното общество. В: Научни известия. Г. VI, кн. 1-2. ЮЗУ „Неофит Рилски” – ПИФ, Благоевград, 2010, с. 355-363.

В статията се изяснява, че новите информационни технологии и комуникации всъщност променят не само вида на документите и архивите, но и възможностите за тяхното използване. Съвременната информационна парадигма поставя нови изискванията към професията „архивист”, респ. и

към стартовото университетско образование по архивистика, както и на професионалната квалификация в рамките на специалност **Архивистика и документалистика** в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

Отбелязва се, че интересите на образователните институции и на държавните ни архиви в качеството им на работодатели за възпитаниците на специалността, особено след присъединяването на страната ни към Европейския съюз от 1 януари 2007 г., предполагат колегиално сътрудничество и взаимодействие. Подценяването на професионалното образование и пренебрегването постиженията на съвременната теоретична архивистика, в това число и на българската университетска архивистика, каквато практика съществува у нас, очевидно не трябва да бъде приемано като статукво и занаят.

24/ Българската архивна реформа и съдбата на архивите на бившите специални служби. В: Библиотека, 2010, кн. 2-3, с. 122-130.

Статията проследява хрониката и получените резултати от предприетата българска архивна реформа през периода след 1989 г. по отношение на наследената от предходния тоталитарен период национална архивна система в законодателен, организационен, структурен, технологичен и кадрови аспект. За първи път се обосновава тезата, че Законът за достъп и разкриване на документите и за обявяване на принадлежност на българските граждани към Държавна сигурност и разузнавателните служби на Българската народна армия би трябвало да се разглежда като част от тази реформа.

Въпросният закон се представя в контекста на специалния проект, иницииран от Международния съвет на архивите още в средата на 90-те години на миналия век във връзка с необходимостта от събирането и опазването на архивите и документите на бившите специални служби в т. нар. „нови демокрации“, респ. държавите от бившия Източен блок, сред които и Р. България. Благодарение на проекта се изяснява, че на практика са регламентирани различни възможности за решаване на проблема в зависимост от избора на дадения национален законодател.

Що се отнася до българския вариант в случая, посочени са някои принципи и подходи, които противоречат на основни архивни изисквания и критерии относно формирането на отчетни и класификационни единици в новосъздадения сборен архив, достъпа до документи в него, засягащи трети лица, и др.

2011 г.

25/ Стандартизация и стандарти в архивната работа и обучението по архивистика. В: Традиции и приемственост. 50 години полувисше и висше образование в Източните Родопи. Т. I. История. Пловдивски университет – Филиал „Любен Каравелов“, Кърджали. Изд. „Фабер“, 2011, с. 231-247.

В статията се изясняват въпросите за значението на утвърдените международни и европейски информационни професионални архивни стандарти за описание във връзка със създаването на единно архивно пространство и осигуряването на световния обмен на архивни данни. Тези въпроси досега не са разглеждани в българската специализирана литература, поради което настоящият труд е предназначен и за учебни цели.

Забележка: Анотираните трудове се съдържат и в Електронната библиотека по архивистика и документалистика, която е веб-базирана и достъпна за читатели чрез Интернет.

София, 28.02. 2012 г.

доц. д-р Андриана Нейкова